

na een eerste poging in vorige jaren, die niet gelukkig mocht slagen, thans ook in de hoofdstad des lands. Elke Vereeniging behoudt haar eigen soevereiniteit. Dat is ook hier der Calvinisten beginsel. Doel van de Centrale is: steun te verlenen aan de Gereformeerde Jeugdvereeningen; mede te werken tot de uitbreiding daarvan, zoomede voor de oprichting van nieuwe Jeugdvereeningen haar hulp te verlenen of bij gebrek aan initiatief deze zaak zelve ter hand te nemen. Als middelen, die tot bereiking van het doel kunnen dienen, wil ik aangeven:

a. contact te leggen en de samenwerking te bevorderen tusschen alle in de plaats bestaande en nog op te richten Jeugdvereeningen;

b. het bijeenbrengen van gegevens omtrent Gereformeerde jongens en meisjes, die in aanmerking komen voor het lidmaatschap der aangesloten Jeugdvereeningen; (kaartregister, propaganda);

c. het beleggen van samenkomsten om aan het werk der Jeugdvereeningen in breedten kring bekendheid te geven; of van conferenties ter bespreking van belangrijke onderwerpen, den voornoemden arbeid betreffende;

d. het verlenen van alle hulp aan de aangesloten Jeugdvereeningen, waar dit noodzakelijk blijkt;

e. het publiceren van mededeelingen betreffende het werk der Centrale en der Vereeningen;

f. het zoo mogelijk uitgeven van een orgaan;

g. alle andere middelen, die niet strijdig zijn met het karakter der Centrale, en die haar nader kunnen brengen tot de verwezenlijking van haar doel.

Van de leiding van zulk eene Centrale zal natuurlijk veel afhangen. En mijne vrienden en vriendinnen moeten het mij ten goede houden, daarvoor is men zelf nog niet geheel geschikt. Men voelt zich elkanders gelijken. Daar is geen overwicht. De praktijk heeft bewezen, dat het niet gaat. Voorbeelden zijn daarvan te noemen. Daarvoor hebben de Jeugdcentrales, of hoe men ze noemen wil, in den Haag en Rotterdam en Amsterdam, ook een artikel in het reglement, dat de Vergadering personen, die aan den Jeugdarbeid zich wijden of daarin bijzondere belangstelling toonen, tot het lidmaatschap kunnen uitnodigen, met de bedoeling om als leider of voorzitter op te treden.

Zoo is Dr K. Dijk in den Haag, gelijk de heer Scheps het noemt in zijn brochure „Het ideaal der groote steden“, de magneet, de vredeachtich, de generaal, de bezieler, de Volkerenbond. In Rotterdam werkt de heer Joh. C. Francke als zoodanig met energie. En de 35 Jeugdvereeningen te Amsterdam willen het probeeren met den schrijver dezer artikelen. Daarbij kan nog eene Commissie van bijstand of advies in het leven geroepen worden, van personen, dames en heeren, die door hun werkkring en invloed de Centrale of het Verband van dienst kunnen zijn. Laat men daarvoor nu niet nemen menschen met klinkende namen, maar mannen en vrouwen, der zake kundig. Zulk een Verband moet natuurlijk in elke plaats naar omstandigheden ingericht worden. * Heb alleen de hoofdlijnen willen aangeven.

Amsterdam.

B. A. KNOPPERS.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XLIII.

Het zwaartepunt valt dus van alle zijden op de erkenning der zedelijke wereldorde als onwrikbaar en vast.

De „Salto Mortale“, waarmee Pierson tot die erkenning uit het dialectisch betoog overspringt, stelt dit in nog helderder licht.

Het dialectisch betoog toch heeft een dubbele zij. Het heft de realiteit der waarneembare wereld in gewonen zin op, maar ook tracht het, op physiologische gronden, de „causa formalis“ van al het zichtbare van rechtswege op te eischen voor 's menschen geest. In deze betooggang nu is een open vak gebleven, en over die gaping sloeg ook Dr Pierson geen brug. Ge ziet hem eenvoudig opeens aan den overkant staan, zonder dat blijkt hoe hij er kwam.

„Uit deze eenvormige beweging“ — zoo leest men — „wordt nu evenwel de schier oneindige verscheidenheid van de wereld onzer waarneeming geboren.“

„Waar grijpt deze gewichtige metamorfose plaats?“

Hierop ontvangt men ten antwoord: „In onze hersenen“.

Dit zegt natuurlijk niets. Want physiologisch is wat men populair „hersen“ noemt, niets dan een cellenweefsel en strengeling van zenuwen. De auteur gevoelde dit en haastte zich daarom er bij te voegen: „Juister nog: in ons bewustzijn“. En zeker ben ik dan in den geest, maar ellieve, hoe zijt ge er gekomen?

Immers. De hersenen zijn cellen, dus een stof-massa, het bewustzijn is weten, dus geestes-werking. Is dan de uitdrukking „salto mortale“ wel te kras, en zou men uw eigen apostrofie niet met nog volstrekt recht tegen u zelf kunnen keeren: „Wat weet gij ervan? Wie zal ons ooit zeggen hoe het bewustzijn op de hersenen en deze op het bewustzijn werken? Er bestaat geen middel

UIT DE SCHRIFT.

Kostelijker dan van het goud.

Opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof en eer en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus. 1 Petrus 1:7.

Gemeenlijk wordt aan de beproeving, welke den kinderen Gods in dit leven te beurt valt, het goddelijk oogmerk van loutering toegekend. De Schrift geeft ten dezen meerdere uitspraken. „Gij hebt ons beproefd, o God! gij hebt ons gelouterd gelijk men het zilver loutert.“ En de ervaring van 's Heeren volk bevestigde ten allen tijde deze kostelijke bedoeling, die God had met de beproevingswegen, waarin Hij de Zijnen leidde; zij werden daardoor dikwijls gereinigd van vele onzuivere elementen, waarmede hun geestelijk leven nog gemengd was; zij werden er door opgevoerd tot de heerlijke gestalte van het heilig kindschap.

Toch rijst hier een bezwaar. Immers zouden we dan mogen verwachten, dat de minst-gevoerde en stordige Christenen het veelvuldigst zouden beproefd worden, wijl zij de loutering het meest noodig hadden; en dat de rijkst-begadigde, uitstekende heiligen meer dan anderen een vlakken weg zouden bewandelen. En dit nu is niet zoo. Veeleer is het omgekeerde de regel. Het zijn vaak de beste kinderen Gods, die van de eene beproeving in de andere geleid worden.

Wij moeten derhalve oog hebben voor nog een ander doel der beproevingen. Geen andersoortig, maar een hooger-liggend doel: 's Heeren oogmerken toch liggen veelal in elkaars verlengde.

Op die hooger-gelegen bedoeling wijst ons de apostel Petrus, als hij spreekt van de beproeving des geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud. Men weet, dat de beproeving van goud, van edel metaal, in de Schrift het klassieke voorbeeld is voor de loutering des geestelijken levens. Maar nu is er eene beproeving kostelijker dan van het goud; met hooger bedoeling dan die van reiniging en zuivering; en die bedoeling ligt in den lof, de eer en de heerlijkheid, die den beproefden geloovige eenmaal zal te beurt vallen in de openbaring van Jezus Christus.

Wanneer de Christen in wegen van druk en tegenheden zijnen God blijft vasthouden, niet geërgerd wordt of in opstand komt, ook niet koud en ongevoelig blijft, maar zijn geloof in levende beoefening mag brengen en zijn vertrouwen op den hemelschen Vader kinderlijk doet werkzaam zijn, — dan zal Christus, als Hij wederkomt, voor Zijnen discipel het loon medebrengen, 't welk God in genade uit die beproevingswegen deed opwassen en in de hemelen voor Zijn kind bewaarde; dan zal lof en eer en heerlijkheid zijn voor dengene die onder het kruis zijn God bleef eeren en liefhebben; dan heet het: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht.

Lijdende en beproefde Christen, gij hebt veel vóór boven anderen; gij hebt iets kostelijks van uwen God ontvangen, dat anderen niet hebben.

Christus heeft aan de Zijnen talenten nagelaten, met welke zij hebben te werken, totdat Hij wederkomt. Talenten zijn gelegenheden om zich schatten te vergaderen. Uw talent is uw ziekbed, uw rouwkleed, uw kruis, uw beproeving. Voorwaar, geen gering talent. Lof en eer en heerlijkheid kan er uit voortkomen, in de openbaring van Jezus Christus. Wat heeft de Heere u lief, dat Hij u deze gelegenheid schenkt! Gij zoudt haar uzelf niet geven; gij zoudt haar willen ontkopen; gij bidt alleen maar, dat uw kruis weggenomen worde. Uwe liefde voor uzelf is ook dikwerf

ter wereld, waardoor wij in staat zouden zijn den weg van stof naar geest te construeeren“.

Dr Kuyper oordeelt dan ook, dat men veilig heel het dialectisch opstel kan wegsnijden zonder iets te missen van wat Dr Pierson wil. En dan bezigt hij een beeld, waaraan hij den titel voor zijn studie ontleende:

Stelt ge u voor, dat de auteur, een prachtige perel zonder schelp vindend, die, om het beter effect, ons in een antieke schelp aanbodt, die reeds lang de étagère van zijn denken sierde, dan breekt de disharmonie tusschen beiden uw genot niet meer. Ge neemt de perel slechts uit haar omhulsel, doet de schelp haar plaats op de étagère hernemen, en al het genot der glansen is uw.

Maar wat, zoo de schelp te eng was, haar wand te sterk saangedrukt, en daardoor de perel zelve geschilderd werd en geschonden? Dat ware spijtiger, en toch, dat geschiedde hier! Door de samen-koppeling leed ook deel twee. Het overbodig, ondoeltreffend wapen, ter kwader ure uit het arsenaal der physiologie genomen, wondt wat het verdedigen moest, en schrijnt de hand, die het aangreep, stuk. Brak het enthousiastisch jagen naar de zedelijke wereldorde de rustige kalme van het logisch betoog, omgekeerd is door dit logisch betoog evenzoo de kracht van het zedelijk argument in haar uiting belemmerd.

Kortelijk toont Dr Kuyper dan aan, hoe de zedelijke wereldorde bij Pierson haar realiteit verliest.

Is toch het bestaan van andere subjecten niet te constateeren, is althans de verbinding en gemeenschap tusschen deze subjecten onderling problematiek, en dus het bestaan eener zedelijke wereld buiten mijn bewustzijn hypothetisch, dan kan er van orde geen sprake zijn, waar de te ordenen elementen ontbreken.

Toch ziet Dr Kuyper in de door Pierson voorgestelde meening geen onpervlankige repetitie van Fichte's pantheïstisch idealisme. Het verschil tus-

soo misplaatst. Gods liefde is nooit misplaatst. Zij zoekt uwe zaligheid; en méér, zij zoekt lof en eer voor u, straks uit den mond van Christus. En daartoe geeft zij u deze beproeving, opdat gij er u schatten uit vergaderen zoudt in de hemelen.

Zie het nu eens zóó in. En ga dan de liefde-Gods in uw kruis eens erkennen. Dan zal er ook gebod komen, of de Heere Zijn kostelijk doel met uwen beproevingsweg moge bereiken. Laat uwe ziele heilig werkzaam zijn. Spanne zich uw geloof om in levende uitingen dien God, die u staat, als een kind zijn vader te blijven vasthouden. Woekeer met uw kruis, opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, bevonden worde te zijn tot lof en eer en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Merkwaardige lofspraak.

De Universiteitsdag te Leeuwarden heeft ook buiten onzen kring de aandacht getrokken.

In „De Hervorming“ heeft (Dr H. T.) de Graaf den moed deze merkwaardige lofspraak op onze Universiteit te houden:

De vorige week hebben te Leeuwarden de antirevolutionairen vergaderd. In een van de bijeenkomsten aan de vrije Universiteit gewijd, kwam de toekomst van die instelling ter sprake. Enkele leiders lieten zich hooren, maar geen van hen maakte belangrijker opmerkingen, dan de heer Colijn, de nieuwe leider, die een zwaar hoofd bleek te hebben in de toekomst der Vrije, indien niet de tegenwoordige opzet veranderde. Wij hebben ons verlijdt over deze opmerkingen. Niet omdat wij de Vrije rearne zagen verdwijnen, integendeel. Zij vereenvoudigt voorhands — zij het ietwat verwrongen — een beginsel, dat in de monopolistische staatsboogscholen veeleer weinig tot zijn recht komt, het beginsel der werkelijke universiteit.

Dr De Graaf bespreekt dan vervolgens het plan-Colijn, dat hij zeer toezicht, maar dan hij o.i. ongemerkt aan ingrijpende veranderingen onderwerpt.

Doch dit doet thans niets ter zake. Hoofdzak is voor het oogenblik zijn erkenning, dat onze Universiteit, gelijk zij heden bestaat, reeds het beginsel der werkelijke universiteit vertegenwoordigt, veel meer dan de Openbare Universiteiten.

Hij voegt er aan toe: ietwat verwrongen. Van zijn standpunt kan hij kwalijk anders oordeelen. Daarover zullen we niet twisten.

We zijn dankbaar voor zijn rondborstige verklaring, dat onze mannen toch in beginsel de ware universiteits-idee hebben gegrepen.

In dit opzicht zijn wij er toch op vooruit gegaan. Of liever niet wij, maar onze tegenstanders.

Want van onzen kant is er meer dan eens op gewozen, dat de Openbare Universiteiten hoe langer hoe meer in vakscholen onttaarden.

De oprichting van de Amersfoortsche School voor Wijsbegeerte legde daarvan een welsprekend getuigenis af.

Gestond als zij werd door mannen van goeden naam, reikte zij aan de Openbare Universiteiten een testamentum paupertatis, een acte van armoede uit.

Maar nu krijgen wij niet slechts indirect, maar ook direct gelijk.

Het ligt niet in onze bedoeling deze lofspraak van Dr De Graaf te exploiteeren.

Dat levert gevaar naar beide kanten op.

Maar dat wij hierop even attendeerden kan ons niet kwalijk genomen.

schien beiden moet gezocht worden in den ethischen doop, dien Pierson dit idealisme deed ondergaan. En de imposante houding van Pierson's artikel verklaart Dr Kuyper dan ook uit dit nieuw bouwen op de ethica als grondslag. Dit maakt zijn pogen bij uitnemendheid gewichtig.

Het geweten, de geestelijke persoonlijkheid, de zedelijke wereld stouwtweg als basis der wijsbegeerte poneeren, is een daad van moed, die, grijpt hij de consciëntien der denkende menschheid aan, rijk kan zijn in gevolgen.

Maar dan plaatste de auteur dit kostelijk beginsel ook op eigen voetstuk, hulle het in een eigen gewaad, toone het in zijn eigen lichtsfier en doe het spreken in zijn eigen taal. Wel het beginsel, maar niet zijne heerlijkheid, kroegen wij thans te aanschouwen. Door het betoog, dat ter inwikkeling strekte, werd ons die heerlijkheid bedekt.

Daaruit los gewikkeld zal het beginsel zelf Dr P. vrijwaren tegen de bedenkelijke plooiën, die thans zijn uiteenzetting misvormen. Absoluut als beginsel aangenomen, zal de zedelijke wereldorde hem het zedelijk bewustzijn in volle klaarheid teruggeven, den weg naar de Bron van alle zedelijke kracht opdringen, en de realiteit van het objectieve teruggeven, dat hem thans een min juiste physiologie ontnam.

Ten slotte verklaart Dr Kuyper nog, dat hij de geleverde kritiek niet terughield, wijl het hem onbetamelijk scheen, dat van orthodoxe zijde een omvattende beoordeeling zou uitdrijven. Ook mee het feit, dat in zijn „Fata Morgana“ bestreden werd, wat hier een zoo talentvol pleitbezorger vond, lokte hem tot aandachtige bestudeering van Pierson's Gidsartikel uit. Dr Land kon er teveas uit zien, hoe de door hem als „reactie“ verfoeide orthodoxie een stuk als van Dr Pierson beoordeelde, en voor den auteur zelf bedoelde Dr Kuyper met deze studie een amende honorable voor het onbillijk woord hem in de „Kerkvisitatie te Utrecht“ ten opzichte van Dr Pierson ontvallen.

= Gerefor

Weer zij
Het dra
blad“.

Wie er
wel vermoc
hedendaags
mannenrech
rechten oo
Neen, he
fornieerde
Het inle

Tot
het, cort
leven en
zien te
Gerefor
te v
worden
al in
Er ge
Mannen
voorziet
Imme
in 't v
gadering
de heer
viadt b
ontwik
vereenig
wikkeles
't alge

In d
eenig
om de
omwer
meete
hure l
straks
de kin
mèt h
leiding
wichtige
Mannen
gancie

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

Het wa
vereenig
Men zie
den kerke
Daarin l
de leiding
Maar it
Het verl
zoo veel
Dit kon
Eindred
die als r
Coulander
noemd: d
en Honig,
Rotterdam

In dit
bos en
aan het
„Vragen
(Als die
altijd goe
Gelijk a
leven die
ingenome

— Gereformeerd Mannenblad.

Weer zijn wij een blad rijker geworden. Het draagt den naam van „Gereformeerd Mannenblad“.

Wie er nog geen kennis mee maakten zullen toch wel vermoeden, dat het zich niet ten doel stelt tegen de hedendaagse vrouwenbeweging actie te voeren en de mannenrechten tegenover de veelbesproken vrouwenrechten ook eens naar voren te brengen.

Neen, het wil orgaan zijn van den Bond van Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland.

Het inleidend artikel begint:

Tot de merkwaardige verschijnselen van onzen tijd behoort het feit, dat hier en daar in ons Geref. kerkelijk leven spontaan opkomen Geref. Mannenverenigingen, die zich ten doel stellen de kennis der beginselen voor het Gereformeerde leven onder hare leden aan te wakkeren en te verdiepen. Het eigenaardige ervan is, dat ze niet worden gemaakt, maar geboren. Ze worden niet van boven af in elkaar gezet. Ze komen door eigen initiatief tot stand.

Er gaat een gevoel door onze kerken, dat een Geref. Mannenvereniging een instituut is, dat in een leemte voorziet.

Immers, als de man van Gereformeerde levensopvatting in 't volle leven optreedt, — na eerst in Knappevergeadering en Jongelingsvereniging toegerust te zijn voor de hem wachtende levensstrijd en levensstrijd — dan vindt hij zijn politieke en sociale vereniging, waarin zijn ontwikkeling kan worden voortgezet, maar mist hij een vereniging, waarin hij gelegenheid heeft zich te ontwikkelen in de kennis der Gereformeerde beginselen in 't algemeen.

In deze leemte tracht de Gereformeerde Mannenvereniging te voorzien. Ze stelt hare leden in de gelegenheid, om met elkaar van gedachten te wisselen over allerlei onderwerpen, die rechtstreeks of zijdelings met de Gereformeerde beginselen in verband staan. Ze geeft daardoor hare leden gelegenheid, om kennis te verzamelen, die straks aan 't gezamenleven ten goede komt. Wanneer toch de kinderen aan vader inlichtingen vragen in verband met hun werk in hun verenigingen, kan er meerdere leiding ook van den huisvader uitgaan bij dezen gewichtigen arbeid. Wat op de vergaderingen der Geref. Mannenverenigingen wordt besproken, komt daarom het gansche huisgezin ten goede.

Het wantrouwen van velen tegenover de Mannenverenigingen dunkt mij allerminst gerechtvaardigd.

Men ziet er wel eens in een comité van actie tegen den kerkeraad.

Daarin kan zij ontaarden, wanneer mannen, die voor de leiding als aangewezen zijn, zich onttrekken.

Maar in zichzelf is ze dat niet.

Het verheugt ons daarom, dat de Mannenverenigingen zooveel steun van bevoegden ontvangen.

Dit komt al dadelijk in haar Maandblad uit.

Eindredacteur is Ds C. J. v. d. Boom van Overschie, die als redacteurs naast zich heeft de heeren R. Coulander en J. Snoop. Als medewerkers worden genoemd: de Proff. Groshede, Van Scholven, Ridderbos en Honig, aangezocht worden Ds J. A. Tuzelaar van Rotterdam en de heer R. van Mazijk.

In dit openingsnummer komen de professoren Ridderbos en Van Scholven en Ds J. A. Tuzelaar reeds aan het woord. De heer R. Coulander redigeert de „Vragenbus“. R. v. M. schrijft aan „Vriend Soper“. (Als die laatste naam op de Mannenverenigingen maar altijd goed wordt uitgesproken.)

Gelijk al wat tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven dient begroeten wij ook dit blad met hartelijke ingenomenheid.

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Hongarije.

IV.

De kerk.

Eerst schrijf ik over hetgeen meer de uiterlijke dingen betreft. Wij bezochten onderscheiden kerkgebouwen of spraken daarin. De Proff. Bouwman en Hoekstra hielden in tegenwoordigheid van overheidspersonen en hoogwaardigheidsbekleeders en onder een gewelddig toeloop godsdienstige toespraken in de Calvijn-kerk op het Calvijn-plein. 't Is niet zonder betekenis, dat in een reuzenstad met zoo overgroot roomsche bevolking een plein den naam draagt naar den grooten Hervormer. Op dit plein, in het centrum van het oudere deel der stad gelegen, in de nabijheid van de Theologische School en het Gereformeerd Gymnasium, in een gedeelte waarin zeer veel Gereformeerden wonen staat de Calvijn-kerk; hoewel het geen grootsch noch indrukwekkend gebouw is, maakt het toch geen slecht figuur op het niet ruime plein. Naast het kerkgebouw ligt een uitgestrekt stuk grond, nog onbebouwd sinds de afbraak van wat daar voor korten tijd nog op stond. De ongunstige tijdsomstandigheden veroorloven nog niet om daarop een nieuwbouw te doen verrijzen ten behoeve der kerk. Van de vijf kerkgebouwen is de Calvijn-kerk de oudste.

Prof. T. Hoekstra heeft op Zondag 23 April in de prachtige nieuwe Wilhelminakerk gepreekt, gelegen in de straat naar onze geliefde Koningin genoemd. Wij nemen met hartelijke blijdschap kennis van deze acte van dankbaarheid van de zijde van het Hongaarsche volk.

Ook de andere kerkgebouwen zijn van jongeren datum. Een bijzonder mooie kerk is die waarin ik op denzelfden datum preekte in Buda, aan de overzijde van den Donau, in de Szilágyi Deszöteri Templom. Deze kerk staat in het aristocratische gedeelte van de stad; in de schaduw van de koninklijke burcht, van de heerlijke Matthias-kerk en het klassieke Bastion. Het gebouw past in deze

omgeving, en bij de kerk behoort weer zeer passend Ds Benő Hajpál, wiens portret „De Spiegel“ weergaf, no. 33.

Aan den buitenkant van Pest preekte ik den volgende Zondag in een echte dorpskerk, in de Zuglói Templom.

Naast deze kerk staat de pastorie.

In de nabijheid van de prachtige kerk in Buda, is de predikantswoning met, laat ik het zoo noemen, het bureau der kerk, zooals dat bijv. het geval is in Rotterdam en Amsterdam bij de kerken waarin de laatste Synodes daar ter stede werden gehouden.

Allo deze kerken zijn voorzien van een toren met de roos of de haan daarop.

Nu moet het ons Nederlanders al direct treffen, dat de Gereformeerde Kerk in Hongarije niet in het bezit is van zulke machtige gothische kerken of kathedralen naar anderen stijl gebouwd gelijk dit het geval is in ons land met de Nederlandsch Hervormde Kerk. Hierin spreekt de historie der kerk zich uit. De Gereformeerden zijn geduld, eindelijk geduld geworden. Straks zullen ook zeer vele gewoonten en gebruiken uit die historie moeten worden verklaard. De kerken hebben zich vroeger nimmer vrij kunnen bewegen. Wij kunnen ons zulke toestanden haast niet indenken. Die alles weet kan alles verontschuldigen, zoo luidt een Fransch spreekwoord; een woord waarmede wij als met alle spreekwoorden voorzichtig moeten omgaan; maar toch zal het goed zijn, dat wij aan het stuk waarheid dat daarin schuilt denken als wij verschillende interne aangelegenheden der kerk met eenige verwondering leeren kennen.

Aan de gebouwen is het te zien, dat wij met eene zich in de laatste honderd jaar sterk uitbreidende kerk hebben te doen.

Haar gebouwen hebben veel overeenkomst met de nieuwste en grootste onzer kerkgebouwen.

In Debrecen waren wij in een ongemeen groot kerkgebouw. In een der laatste afleveringen van „De Spiegel“ vinden wij de afbeelding van dit gebouw, alsmede die van de Calvijn-kerk en van het kerkgebouw in Buda.

Debrecen is een Gereformeerde stad. Van de meer dan honderdduizend inwoners zijn er meer dan zeventigduizend Gereformeerden. Het is het Genève van Hongarije, al is het verhoudingscijfer van Gereformeerden en Roomschen in Genève veel ongunstiger voor de eersten dan dit in Debrecen het geval is.

Deze kerk kan ruim zesduizend hoorders bevatten. Het gebouw mist alle sierlijkheid.

Louter banken, met een predikstoel, nachmaals-tafel en orgel, dat nu nog gehavend is, omdat ook in dit arme land de klokken der kerk en de looden pijpen van de orgels zijn omgesmolten tot oorlogsmateriaal.

Geen sierlijk snijwerk, geen gebeeldhouwde banken of predikstoel sieren het gebouw. Zelfs de tint van de verven heeft niets dat kan stemmen.

Deze eenvoud is sprekend, is opzettelijk en gewild. In deze kathedraal zijn geen praalgraven.

Ook dat is met opzet.

Eén voorbeeld en het zegt u genoeg.

Lodewijk Kossuth, de vrijheidsheld, de groote leider van den vrijheidsoorlog uit het midden der vorige eeuw, die met zulk een treurigen afloop werd gestreden tegen het despotisme der Habsburgers, der Oostenrijksche Camarilla, een despotisme, dat nog niet eens den naam van verlicht despotisme kan dragen, hield zijn machtige oratie ook in de kerk van Debrecen; een groot monument hebben zijn vereerders hem hier gebouwd op het plein vóór de kerk, maar in de kerk is niets dat aan die dagen herinnert. Sterker nog! Een koperen gedenkplaat herinnert aan die blijde droeve dagen. Echter zij mocht niet in een der muren van de kerk worden aangebracht, zij vond haar plaats in het academie-gebouw in de onmiddellijke nabijheid van het kerkgebouw. De reden werd mij opgegeven: in de kerk geen verheerlijking van den mensch, maar van den Heere alleen. Daarom was bijna gansch Debrecen nog heftig verontwaardigd over het dierf bestaan van onbekende heiligmenschen, die onlangs opzettelijk het kerkgebouw hadden verontreinigd op eene wijze die niet nader werd aangeduid.

Een der onzen beklom den hoogen kansel om eens te probeeren of hij zich in de wijde ruimte van dezen tempel verstaanbaar kon maken.

Ook in Debrecen zijn naast dit gebouw nog andere, van jongeren datum, die weer veel gelijken op de nieuwere van Buda-Pest. Bizarer mooi is de Arpádtéri ref. tempel. Dit gebouw draagt weer een geliefden naam uit Hongarijes tragische, doch roemrijke historie.

De Gereformeerde Kerk van Sárospatak is al weer even eenvoudig van binnen als het zoeven genoemde. Sárospatak heeft twee groote kerken met torens. Op het eene gebouw de roos, op het andere het kruissteek. Een opmerkelijke vergissing heeft er plaats gehad bij het drukken van prentbriefkaarten; op die met de Roomsche Kerk staat Ev. ref. tempel en op die met de Gereformeerde Kerk Róm. Kath. tempel. Die Roomsche Kerk heeft vroeger ook aan de Gereformeerden behoord, maar is aan hen ontnomen onder de regeering der Habsburgers.

Naast de Gereformeerde Kerk staat de pastorie met kleinen tuin.

Ook hier heerschte eenvoud.

Deze kerk bezit een prachtig antiek gedreven gouden Avondmaalstel.

Ik eindig met nog één kerk te noemen, met die van Possony, het ongelukkige Pressburg, dat thans den naam van Bratislava draagt. Van deze historische stad hoop ik elders het een en ander mede te deelen. In Possony dan is op eene plaats gewijd door het lijden der martelaren onder de heerschappij van bigotte vorsten uit het huis der Habsburgers, een smaakvol nieuw kerkgebouw in zuiveren stijl opgetrokken. De energieke bisschop van Possony is het gelukt om mede door de hulp van den Staat deze kerk op een ruim plein te bouwen, dat gelijk bijna ieder huis en elke steen van deze oude kroningsstad nog de gedenkteekenen heeft herinnerende aan de geraffineerde plagerijen van Rome.

Naast deze kerk is het woonhuis van den bisschop, die de predikant eener betrekkelijk jonge gemeente is, met de kosterij en het „bureau“ der kerk.

Ik noemde u slechts enkele kerkgebouwen, alleen die waarin wij spraken of die men ons liet zien. Ook deze steenen spraken hun taal; een taal, die aan een droef verleden herinnerde, doch ook van betere tijden getuigde en een hoopvol uitzicht geeft op de toekomst.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

De volkskerk.

Dr A. Kuyper Jr. geeft in de „Geref. Kb. voor Rotterdam“ de volgende toelichting op dezen veelgebruikten term.

In ons spraakgebruik, vooral op kerkelijk gebied, komen meermalen namen voor waarbij men eigenlijk vraagt: wat wordt toch eigenlijk met het bezigen van dien naam bedoeld? Een naam is toch niet een willekeurige gekozen klank waarmede men alles betitelen kan, maar moet uitdrukking van het wezen eener zaak zijn. Een naam is als het ware het etiket op de flesch, die u doet weten welke wijn uit die flesch u wordt ingeschonken. En als het met den naam niet alzoo gesteld is, dan staan we voor het geval, dat er een vlieg is, die de lading niet dekt.

Wij hebben, dit schrijvende, het oog op den veelvuldig gezegden naam volkskerk. In vele kringen van ons vaderland heeft men sinds jaren er zich aan gewend van een volkskerk te spreken. En met name pleegt men dan de Hervormde Kerk als zodanig aan te duiden. Laat men, het principieele niet aantorende, zijn oog over de kerkelijke kaart van ons land gaan, dan kan het niet anders of het baart groote verwondering, als men den naam volkskerk hoort gebruiken voor wat in ons vaderland de Hervormde Kerk is.

Als ge let op het woord, dan hebt ge in den naam volkskerk met twee factoren te doen, met volk en met kerk. Voorwaar, twee zeer onderscheidene begrippen, want een „volk“ behoort tot het terrein van het aardache, natuurlijke leven, en de „kerk“ tot het terrein der bijzondere genade, van het Koninkrijk Gods. Wie burger is van het aardache vaderland, behoort tot het volk, wie een geloovige in Christus is, behoort tot de kerk. Men kan krachtens geboorte tot zijn volk behooren en toch, omdat er geen geloof is, met de kerk niets van doen hebben. Reeds deze onderscheiding noopt, op principieele gronden, met den naam „volkskerk“ zeer voorzichtig te zijn, want er is hier een combinatie van twee anderssoortige grootheden.

Nu zou het, in het algemeen gesproken, wel kunnen, dat men, in landen waar zoo goed als het gehele volk tot één bepaalde kerk behoort, om praktische redenen sprak van een volkskerk. Men drukt er dus mee uit, dat die kerk de kerk is voor een bepaald volk, dat die kerk in een bepaald land als de nationale kan worden aangeduid.

In het zuiden van Europa, bijvoorbeeld in Spanja, is zoo goed als geheel de bevolking Roomsche. Van een onder kerkelijk leven is daar schier geen sprake. En in het Noorden van Europa, met name in de Scandinavische landen is vrijwel een ieder Lutherach. Het laat zich verstaan, dat men, in dien zin en om die reden, in Spanja de Roomsche Kerk en in Noorwegen de Lutherische Kerk als volkskerk aandient.

Maar in zulk een zin en verband zal men toch nooit van de Hervormde Kerk ten onzent als van een volkskerk kunnen spreken. Er is geen sprake van, dat de Hervormde Kerk de ééne, de heel het volk van Nederland omvattende kerk is. Als een vreemdeling ons vaderland bezoekt en vragen zou: wat is de kerk van Nederland, zou niemand met een eerlijk gemoed op de Hervormde Kerk kunnen wijzen, om de eenvoudige en afdoende reden, dat Nederland op kerkelijk gebied zeer verdeeld is. Een groot deel van ons volk behoort tot geen kerk. Een belangrijk deel van het Nederlandsche volk resideert onder de Roomsche Kerk. En het Protestantische deel splitst zich in onderscheidene kerkgroepen.

Als men van Hervormde zijde, op boven aangegeven gronden, zichzelf als volkskerk aandient, moet daartegen aanstonds protest worden ingediend, en dit zeggen als een aanmatiging worden gesignaleerd. Een kerk, die nog niet de helft der bevolking in het doopboek heeft ingeschreven, mag in geen enkel opzicht den naam volkskerk dragen.

Evenwel, men kan uitgaan niet van het feit, maar van de idee eener volkskerk. Men kan het principe posueren, dat er een volkskerk moet zijn, en dat die kerk zoo moet geïnstitutioneerd zijn, dat er in haar voor heel het nationale volk plaats is. Maar eerst dan rijzen de groote en principieele bezwaren, want dan geldt, wat we zoo even schreven, dat kerk en volk twee geheel anderssoortige begrippen zijn, die niet mogen gecombineerd worden. Dan is het volk een natuurlijk, aardach begrip, en de kerk behoorende tot het terrein der particuliere genade.

In het oude Testament, toen Israël onder de theocratie leefde, en heel het volk in het verbond was gezet, was er wel van een kerkstaat sprake. Maar in het Nieuwe Testament met de komst van het Koninkrijk der Hemelen niet meer. Nu is de kerk er wel voor een volk, doch niet voor een aardach, maar voor een kerkvolk.

HEPP.